1942 május 2, szombat. XVI. évfolyam, 18. szám.

CELLDÖMÖLKI HÍRLAP

=POLITIKAI-TÁRSADALMI-ÉS-SZÉPIRODALMI-HETILAP=

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Celldömölk, gróf Széchenyi-utca 12. Telefon: 55. Csakkazam 17.258.

Felelős szerkesztő: NAGY IMRE

Előfizetési árak: 1 évre 6, ½ évre 3, ¼ évre 1·50 P. Megjelenik minden szombaton.

A jó magyar kiejtés

Erről a kérdésről írt tanulmányt a nemrég Fáblán István pécsi gimn. igazgató.

A tömegben élő ember egyik legcsodálatosabb vonása feltétlen alkalmazkodó képessége. Az egyén nyugalmankodik, esetleg békétlenkedik, a nagy tömeg azonban, kivéve a rövidebb ideig tartó és ritka felindulásokat, tűr, hallgat és a legcsekélyebb körülményekhez is hozzászokik. Az emigráns oláh tró, Panait Istrati fejtegette, hogy a poloskakérdés *szokás* dolga. Vagy kifirják, vagy megszokják. Hosszadalmasabb és fáradságosabb kifirtani. A nagy tömeg így gondolkodik sok mindenről, különösen mindennapi életünk, kultúránk és nemzeti egyéniségünk egyik legjellegzetesebb tulajdonáról: *nyelvünkről*. Mindenki hallotta Pesten és a vidéki városokban az egyre jobban elharapódzó idegenszerű kiejtést, de addig nem vettük észre, *míg Kodály Zoltán* értékeny hallása és ép magyar ízlése nem figyelmeztetett rá. A nagy tömeg a legjobb dion volt, hogy megszokja a nyelvre rárakodó, lényegét eltorzító *idegen kiejtést, hanglejtést*; a megroppantóit, szinte megrágott szavakat, a *pesties kérdező éneklést*, a szinte-lenre nyújtott beszédmodort és a többi felburjánzó rossz szokást.

A kérdés nagy jelentőséget élesen világítják meg azok a szavak, amelyeket a Pázmány-egyetem bölcsészeti karán rendezett első kiejtési versenyen az akkori dékán, Eckhardt Sándor mondott: „Sokszor nyelvek pusztulnak bele abba, hogy az azon nyelven beszélők előtt a saját anyanyelvüknek nincs hallgatóik (tekintélye, míg a felsőbb osztályokban használt idegen nyelvnek van. Ilyenkor lehetett a helyzet a XVIII. században, mikor felsőbb osztályaink magyarságára volt, hogy a magyar nem akadémiai nyelv az európai művelség kifejezésére. Csakelyibb mértékben ez a kisebbrendűség érzése érintudtunkat ma is meg van a magyar középosztályban, mert még a magyar szülők tályos összegekat áldoznak arra, hogy gyermeknek idegen, így elsősorban a német nyelvet jól és tökéletesen megtanítják, a legcsekélyebb gondot nem fordítják arra, hogy a magyar nyelvet tisztán és szépen beszéljék. Tehát újra leszögezni, kulturális presztízsi kell tartanunk a magyar nyelvnek, mert ehhez a meganabb értékeléshez vagyunk nagy nemzeti érdekek fűződnek."

A Pázmány-egyetemen pár éve rendszeresen megtartják a kiejtési versenyt, s azon a múlt évben az is kiderült, hogy a *vast* tájszólás az ország legalacsonyabb, legerősebb és az idegen hatásoknak legtovább ellenálló tájszólása.

Mit jelent a zsidó birtokok állami kezelésbe vétele

Másfél milliárd értéket bitoroltak a haza testéből az idegenek Magyarországon a zsidóságnak nincs parasztsága, csak nagybirtoka

Irta: Lemke Gyula

A zsidó földbirtokok állami kezelésbe vétele kétségtelenül nemzeti történelmünk egyik fordulópontja és a későbbi nemzedékek valószínűleg ettől a dátumtól számítják majd a magyar megújhodás korszakát. Ennek a törvényterveznek óriási horderejét már maga az elvi jelentősége, mert „aki a föld, azé az ország" definíció alapján, megtagad minden közösséget a magyarság és a zsidóság között. Melyrehító azonban az anyagi vonatkozása is. Bár a megnagyobbodott ország zsidó kézben lévő földterületéről pontos adataink, élénken világítja meg a kérdés komplexumot dr. Kovács Alajos államtitkár, a Statisztikai Hivatal ny. elnökének 1938-ban (tehát az akkori Csonkaország viszonyairól) közzétett kimutatása, amely a 46—47 lapon a következőket mondja:

„Összefoglalva a számítás eredményét, a végső következtetés azzal a megjegyzéssel eredményét zárul, hogy az ország területéből 790.173 kat. hold van zsidó kézben. Figyelembe kell továbbá venni, hogy a zsidóságnak a kezén tulajdonban bírt földbirtokokon kívül, igen jelentékeny terület van bérlet címén. Már pedig a közép és nagybirtokoknak közel 20 százaléka bérbe van adva, azokon tehát zsidó bérlő gazdálkodik, annak jövedelmét főként a zsidó bérlő élőzi le, gazdagodik meg azon. A zsidó földbirtokszerzésnek ez volt a módban is a legegyszerűbb és a legszokottabb módja.

Mindent egybevetve kiderül, hogy a 100 holdon felüli közép és nagybirtokok területéből kereken 1,560.000 hold vagyis 19·4 %, majdnem egyötöd rész van a zsidók vagy zsidó származásúak tulajdonában, illetőleg bérletében."

Matolcsy Mátyás dr. „Magyar föld zsidó kézen" című tanulmányából vesszük a következő teljesen megbízható adatokat.

A zsidóság által elbitorolt magyar föld értéke hihetetlen összegre rug. A zsidóság tulajdonában lévő közel háromnegyed millió hold valóságos bankok és részvénytársaságok tulajdonában lévő közel negyedmillió hold földnek és a rajta álló épületeknek az értéke a számlatárgyi felvételek alapján 989 millió pengő. Az állatállomány, a gépek és eszközök, készletek stb. értéke a föld értékének rendszerint 17 %-a. A birtokok 989 millió pengőnyi értékéhez tehát még 170 millió pengő járul. A hatalmas zsidó bérleti birtokokon pedig az ingó tőke 300 millió pengőt reprezentál. A zsidóság tehát másfél milliárd pengővel van érdekeltségben a magyar földben, ami boni zsidóink 12 milliárdnyi vagyonának 12 %-a. Ez is azt mutatja, hogy a zsidóság inkább az iparban, bányavállalkozásban, kereskedelemben, a hitelélethen „dolgozik" s a földet csak értékálló, biztos tőkeelhelyezésnek tekinti. Ennek van az, hogy [illegible] a nagy zsidó [illegible] „főfoglalkozása" a nagyipar, vagy a bankok területére esik.

Az már nem szorul kivesiglálásra, hogy a földszerző zsidóság nem fizetett másfélmilliárdot a bitorolt területért.

A földbirtok kiszállításai kapcsolatosan, mint ilyenkor lenni szokott, hallenak a szokodilkönnyek és dermék ismeretlenek égbekiáltó jogtalanságról, Jehova átkát kívánó igazságtalanságról siránkoznak. Amennyiben azonban veszünk megnyugtak annyi fáradsággal, hogy vissza lapozunk a történelem lelőtt századaiba, akkor minden kétséget kizáróleg bebizonyosodik, hogy a zsidó földbirtokok elidegenítése nem jogfosztás, hanem évtizedek mulasztását pótló igazságtevés.

A zsidó földbirtoklásnak kérdése a magyar történelem folyamán többször és többféleképpen jelentkezett törvényekben. A magyar királyok a legkevésbbé sem szerették a zsidókat. Szent László és Kálmán királyok hamány intézkedéssel igyekeztek a zsidóság térhódításának gátat vetni. Nálunk a zsidóságnak [illegible] [illegible] [illegible]

A zsidók a rendelkezésekhez ügyesen alkalmazkodva, [illegible] módon, [illegible] meg [illegible] a jogosítványokat, amelyeket addig elnyerhettek.

1860 február 18-án elhíresült a [illegible] birtokszerzési [illegible]. A császári rendelet megadja a [illegible] Csehországban, Morvaországban, Sziléziában, a Szerb Vajdaságban, a Temesi bánságban, Horvátországban, Erdélyben, a Tengerparton és Dalmáciában lakó zsidóknak az ingatlantulajdon szerzésére.

Bár zsidók mindezideig nem szerezhettek ingatlant, mégis aki közülük a [redacted], vagy kiért hitéből, könnyen juthatott földhöz abban a világban, melyben egyházi írók szerint akinek pénze volt, mindjárt nemes is lehetett, csak akarnia kellett. A zsidóság kereskedő és bankár volt az egész országban. Ők rendelkeztek egyedül a pénzzel. A zsidóság a hatalmas [illegible], nemcsak [illegible] az országtól, maga halmozta fel, hanem külföldi kapcsolatok révén, a velük legszorosabb összeköttetésben lévő morvacseh, ausztriai zsidóktól szerezte meg, mely szálak különben jóformán Európa valamennyi pénzpiacát behálózták. Ilyen hatalmas kölcsönökkel dolgozott a Biedermann család, az Ullmannok, Sternek, Wodianerek, majd később a Kohn család, Mandel, Selig, Hirsch Sámuel, Strasser Simon, Goldner Mózes és sokan mások. A betáblázott ingatlanokat nagyon sokszor örökül is megszerzik.

A közéleti tisztaságról

szóló törvényjavaslat főbb rendelkezései:

— Vesztegetés.

A vesztegető büntetése.

1. §. Aki közhivatalnokot a neki vagy másnak adott, vagy igért, személyes vagy vagyoni előnnyel hivatalos hatáskörében vagy szolgálatában kötelességszegésre indítani törekszik, bűntettet követ el és öt évig terjedhető börtön, hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése.

A közhivatalnok büntetése.

2. §. Az a közhivatalnok, aki személyes vagy vagyoni előnyért kötelességének hivatalos hatáskörében vagy szolgálatában való megszegésére vállalkozik vagy ajánlkozik, vagy tudva elfogad olyan előnyt, amelynek az a célja, hogy őt kötelességének hivatalos hatáskörében vagy szolgálatában való megszegésére indítsa, vagy egyetért azzal, aki az ő kötelességét célzó ilyen előnyt elfogad, bűntettet követ el és büntetése öt évig terjedhető börtön.

A jelen törvény alkalmazásában előny elfogadása alatt az előny igéretének elfogadását is érteni kell.

Az első bekezdésben meghatározott cselekményért tíz évig terjedhető fegyházzal büntetendő:

a fontosabb ügyekben intézkedésre hivatott közhivatalnok — a bírót és a vádhatóság tagját minden esetben ideértve — úgyszintén más közhivatalnok is, ha a cselekményt különösen fontos kötelesség teljesítésében követi el,

az a közhivatalnok, aki az előnyért hivatalos hatáskörében vagy szolgálatában megszegett kötelességét és ezzel súlyos kárt okozott.

A jelen szakasz esetében a hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztését is meg kell állapítani.

Tiltott ajándékozás.

3. §. Aki — az 1. § esetén kívül — kö[redacted] szolgálati működésével kapcsolatban neki, vagy hozzátartozójának olyan személyes, vagy vagyoni előnyt ad vagy igér, amely a közhivatalnokot a közérdek kárára befolyásolhatja, vétséget követ el és büntetése egy évig terjedhető fogház.

A kísérlet büntetendő.

Nem büntethető, aki az előnyt a közhivatalnok követelésére adta vagy igérte, ha vonakodása esetére jogtalan hátránytól tarthatott.

Ajándék tiltott követelése és elfogadása.

4. §. Az a közhivatalnok, aki — a 2. § esetén kívül — hivatali vagy szolgálati működésével kapcsolatban meg nem engedett személyes, vagy vagyoni előnyt követel vagy elfogad olyan személyes, vagy vagyoni előnyt, amely hivatali vagy szolgálati működését a közérdek kárára befolyásolhatja vagy egyetért az ilyen előny elfogadójával, vétséget követ el és büntetése két évig terjedhető fogház.

A kísérlet büntetendő.

Az első bekezdésben meghatározott cselekményekért a fontosabb ügyekben intézkedésre hivatott közhivatalnok — a bírót és vádhatóság tagját minden esetben ideértve — öt évig terjedhető fogházzal büntetendő.

Befolyással üzérkedés.

5. § Aki maga vagy más részére vagyoni előnyt követel, vagy fogad el, avégett, hogy valódi, vagy színlelt befolyását valamely hatóságnál vagy közhivatalnoknál magánérdekek előmozdítására érvényesítse, vétséget követ el és büntetése egy évig terjedhető fogház.

A kísérlet büntetendő.

A cselekmény bűntett és öt évig terjedhető börtön, hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése, ha a befolyásával üzérkedő a cselekmény elkövetésekor, vagy befolyásának [redacted] magát közhivatalnoknak adja ki, egyenruhát, jelvényt, címet rendfokozatot, rendjelet vagy díszjelet jogtalanul használ, vagy a cselekményt üzletszerűen követi el.

A vagyoni előny elkobzása.

6. §. El kell kobozni azt a dolgot, amely az adott vagyoni előny tárgya volt, még pedig akkor is, ha az ellen, aki abban részesült, büntető eljárást nem lehetett megindítani vagy folytatni. Ha az adott vagyoni előnynek nem dolog volt a tárgya, vagy ha a dolog elkobzásának nem lehet [illegible] vagy foganatosítani, azt, aki a vagyoni előnyben részesült, az előny értékének megfizetésére kell kötelezni.

KÉSZIT

a legkényesebb igényeket is [illegible] [redacted] [illegible], valamint raktáron tart a [redacted] és a [illegible] ségletben használatos összes

NYOMTATVÁNYOKAT

azonkívül beszerezhető a könyv-, papír- és írószerkereskedési szakmába vágó cikkek a

TURUL-NYOMDA

könyv- és [redacted],

CELLDÖMÖLKÖN. TELEFON: 45.

Erkölcs és irodalom

Mióta az utolsó években a magyarság [illegible] bújó idegen [illegible] vezet a fajmagyarság legkiválóbb képviselői ellen, legyenek azok írók, költők, tudósok vagy politikusok vagy akárkik. A Népszavától kezdve az Esti Kuriron és társain át a Magyar Nemzetig s onnan el egészen egyházi berkekig, újra és újra kiujuló gyűlölködő támadások indulnak a legkiválóbb magyar elmék ellen. Az élen a Népszava és a nevének oly borzasztóan ellentmondó Magyar Nemzet című napilap áll. Sorra leszerelnék taglózni Kodolányit, Németh Lászlót, Karácsony Sándort, Veres Pétert és társaikat. Legutóbb aztán feltette erre az egész hajszára a koronát egy egyházi berki támadás, amely már nemcsak Németh Lászlót, Kodolányit, Móricz Zsigmondot támadja, hanem Nyirő Józsefet is. S mi címen? Hogy hát nem az egyház tanítását fejezik ki műveikben és így tovább.

Legyen világosság! Az írónak sohasem az volt a hivatása, hogy azokkal az eszközökkel és azon szemlélettel végezzék az erkölcsi építés nagy és felelősségteljes munkáját, ahogy azt a papok végzik. Az igazán nagy művészet azonban sohasem erkölcstelen, csak azért, mert az életnek olyan jeleneteit is ábrázolja, ami fáj a szívnek. Az élet szerves egész. Vannak benne sötét színek, csunya jelenetek, van benne nemiség s ennek szörnyű kilengése is. De kinek jut eszébe ép aggyal azért magát az *életet* elvetni, megtagadni? Így vagyunk az irodalommal és a művészettel is. Az író az életet ábrázolja, amint azt néki [illegible] adatott. Ha az életből csak azt ábrázolná, ami benne szép, erkölcsös, akkor meghamisítaná az életet, s becsapná az olvasót, aki előbb-utóbb ugyis rájön a valóságra s ebben az esetben az irodalom feleslegessé válna, egyetlen nagy hazugság lenne. Mégis azt kell mondanunk, hogy egyetlen nagy íróra sem lehet ráfogni azt, hogy erkölcstelen a művészete, az alkotása, — mondjuk — a regénye, csak azért, mert benne a bűnös ember bűnei is előkerülnek. A beállítástól függ minden. Egy példa könnyen megvilágíthatja a kérdést.

A zsidó a maga erkölcsi felfogásával a nemiség kilengéseiben semmi feltűnőt nem talál. A zsidó felfogás szerint ez az élet velejárója s mint ilyen, magától értetődő. E jelenségeket azután úgy is ábrázolja, mint az élethez szervesen hozzátartozó dolgokat. Ezért azután valóban habzó és lángoló kéjjel halmozza a szexuális jeleneteket. Ismétlem: úgy állítja be a kilengéseket, a nem természetes jelenségeket, mint természeteseket.

Ezzel szemben a magyar író, ha csakugyan nagy művész, már pedig azok nagy művészetükben épeszű ember nem kételkedhetik, akik ellen most újra üldözés indult, s valóban nagy magyar író, mint Móricz, Németh László, Tamási Áron, Kodolányi és a többi, ha ábrázol is olyan jeleneteket, amik erkölcsi szempontból magát a bűnt nézve ítélendők, kivetendők, azt nem is valami magától értedődő dolognak, vagy jelenségnek állítják be. Ami az életben *valóban* természetellenes, az regényeikben is az. Ebben rejlik a művészet erkölcse. S nem abban, hogy lapos moralizálást végeznek, vagy éppen prédikálnak. A művészetnek igenis van erkölcsi hivatása, de ezt másképpen teljesíti, mint az egyház a maga szolgálatával. Más a közvetlen nevelői munka módszere, és ismét más a művészeté.

Éppen azért fel kell tennünk a kérdést, egészséges ember nevezheti-e erkölcstelennek Tolsztoj művészetét, mert megírta a Feltámadást vagy a Kreutzer szonátát. Dogmatikai szempontból lehet bennük kifogásolható, de azt állítani, hogy nem művészi alkotás egyik, vagy másik, vagy éppen erkölcstelen, azt egészséges életű és gondolkodású és finom műízléssel rendelkező hívő ember nem mondja még, s nem is fogja mondani. Vagy ki merné Móricz Zsigmond nagy alkotásait — *egy írót a nagy alkotásai jelentenek*, nem az apró és legértéktelenebb művei, (amiket írt gyorsan, hogy megélhessen, hogy kenyere legyen) — a Tündérkertet, a Rózsa Sándort, az Árvácskát, a Barbárokat erkölcstelennek nevezni? Mondjuk a Tündérkertet, mely két társával együtt Magyarországot képviseli az európai regényirodalom legjobbjai között, csak azért, mert a szerencsétlen életű, beteg, perverz Báthory Gábor fejedelem gaztettei is bemutatásra kerülnek. Akkor volna elítélendő az író, ha Báthory szexuális kilengéseit úgy állítaná be, mint természetes jelenséget, erről pedig szó sincs! Sőt lelkünk rázkódik bele ennek a szerencsétlen szörnyetegnek a gaztetteibe. Felháborodunk — nem az írón, aki az életet a maga lenyügöző, szinte hallatlan művészetével ábrázolja, hanem ennek a perverz alaknak a zsiványságaiba. Bezzeg nem háborodott fel a közönség a Nemzeti Színházban Asztalos Miklós [illegible] darabján, ahol úgy állította be a fejedelmet, hogy a közönség nyiltszíni tapsban jutalmazta meg lédérségéért. Ez pornográfia, míg Móricz ábrázolása erkölcsi szempontból is kifogástalan, anélkül hogy prédikáció, vagy kegyes és rózsaszínű erkölcsi tanítás lenne kislányok számára.

Ugyanez áll a többi nagy magyar író műveire is. Ezzel legyünk már tisztában, s ne úgy kívánjunk erkölcsös regényt, hogy megszüntetjük a művészeti önállóságot, s erkölcsi prédikációvá tesszük.

De a nagy alkotás megítélésének elbírálásánál az sem jöhet számításba, hogy írója ügyvéd volt-e, aki most mondjuk vezérigazgató, vagy pap volt-e, aki most mondjuk újságíró. Művészi szempontból a mű a lényeges. Mert lehet valaki igen erkölcsös ember, ha rossz regényt ír, az minden becsületessége ellenére is rossz, hitvány munka marad. Egy író művészi megítélésében másodrendű kérdés, hogy ki és mi fia borja volt. Ha valóban nagy író, nagy alkotása s más pedig [illegible] kell hangsúlyozni — a nagy alkotások jelentik a művészt, ezek erkölcsi szempontból nem kifogásolhatók, ha csak össze nem zavarjuk: erkölcs és a művészet viszonyát.

Ugyanúgy nem szempont egy mű megítélésében az sem, hogy kezébe adható-e egy mű mondjuk ifjú leányoknak vagy fiúknak? Az írók nem [illegible], nem éretlen bakfisoknak írják a nagy alkotásaikat. S csak elítélni egy különben nagy művet mert nem való gyerek kezébe, igen igen nagy szellemtelenségre vall. Ebben a teremtett világban mindennek megvan a maga hivatása, így az irodalomnak is. Ha az irodalom autonóm jogait meg akarják szüntetni, akkor ebből elnyomás keletkezne, tehát az irodalom független léte szűnne

meg, ez pedig olyan erőszaktétel, amibe az irodalom még az egyház kedvéért sem mehet bele. Sajnáljuk, hogy még mindig nem vagyunk eléggé magyarok ahhoz, hogy fajtánk nagy tehetségeit igaz megértéssel tudnák fogadni. Minden ellenük indított támadás a fajmagyarság ellen használ végeredményben s erre olvasóink figyelmét felhívni, kötelességünknek tartottuk.

P. D.

Legyen világosság!

Rádiónk igazgatósága néhány héttel ezelőtt figyelemreméltó újítást vezetett be. Olykor, a délutáni vagy esti órákban, két műsorszám között, figyelmeztető gongütés után, megszólal egy szimpatikus bariton hang és megszívlelendő, örökértékű mondatokat olvas fel „a magyar kötelesség aranykönyvéből". — Legutóbb is a következő mondatot jegyeztük fel az „aranykönyv" bemondójának ajkairól: „nincs magyarabb feladatunk a testvéri összefogásnál!" — Tévedés ne essék, nincs semmi kifogásunk rádiónk eme új műsorszáma ellen, sőt azt a magunk részéről is csak helyeselni tudjuk, mert valahogy az az érzésünk, hogy nem árt nemzetünk egyik-másik rétegét, nagjában többször is, a modern technika összes rendelkezésre álló eszközével a nagy magyar kötelességekre, az új Európában és a most születő új világban reánk váró kötelességekre figyelmeztetni. Csak egy dolgot kifogásolunk, de azt is szerényen és tiszteletteljesen. Szeretnők az „Aranykönyv" szerkesztőjének figyelmébe ajánlani azt, hogy az igazi nemzeti összefogást, a korszerű haladást építő munka összefogását: csak bátor és világos tettek eredményezhetik rádiófelhívás — aligha. Még akkor sem, ha a felhívás naponként többször is megismétlődik.

Iskola a magyarságra!

Gengszter-filmek és ponyvaregények romboló hatása ismét három fiatalember tragédiáját okozták. Két huszonegyéves fiú megölt egy tizenhatévest. Cinikus nyugalommal bevallották, hogy a rablógyilkosságot a gengszter-filmek és ponyvaregények hatása alatt követték el, valamint azt az ötletet is, hogy a rabolt pénzzel külföldre akartak szökni. Azt már nem mondták, hogy hova, de valószínűleg a gengszterek, a Félkarú Billek és Vérszopó Tomok hazájába, hogy ott igazi gengszterek módjára élhessenek. Ez az eset talán intő példa lesz.

Tiltsuk meg, hogy napvilágot lássanak az amerikai mintára és ízlés szerint készült ponyvaregények, melyben ha nem is nyíltan, de hatásában feldicsőítik e zseniális gonosztettet, glóriát fonnak a bandita feje köré, s ha a regény a többszörös gyilkosságért mégis elveszi méltó büntetését, azt úgy írják le, hogy mindenki sajnálkozzék a rokonszenves gazemberen.

Ezek a filmek és ponyvaregények a leghatásosabb propagandái a bűnözésnek. Hatásában felmérhetetlen rombolást jelent az ifjúságra, a nemzetnevelésre, az egész nemzetünk jövőjére. E három fiatal élet tragédiája legyen intő példa a jövőre! Ha már nem segíthetünk a történteken, őket tekintsük a gengszter-filmek és ponyvaregények áldozatainak, akik drágán fizettek meg az utánuk következő ifjúság lelki egészségéért!

IRODALOM

Tóth Árpád

Tóth Árpádot a „legtökéletesebb modern magyar lírikusnak" nevezi ma élő nagy költőnk és műfordítónk, Szabó Lőrinc. Alábbi verse a nagy beteg költő utolsó költeménye volt.

Május.

Mikor május kezdi hives hajnaltájon
Édes ébresztőjét halk muzsikaszájon:
Lehet-e rossz jóslat, perben bús csodákkal,
Egy csokorba kötve friss orgonaággal?

Lészen szerelemnek örök-új divatja,
Mind ez egész földet templommá avatja,
S akárhol is hajol két fej össze csókra,
Imádság lészen az, új öröm, új jókra.

Csak fészek is nyiljék elég a madárnak,
Hová turbékolni szépen hazajárnak,
Édes Uramisten, végtelen kegyedben
Ne felejtsd: hol leszünk! — új [illegible]gyedben!

A Magyar Tudományos Akadémiáról

Írja a Magyar Út: Néhány adatot közlünk a Magyar Tudományos Akadémiának az 1942. év első felére közzétett költségvetéséből. Az Akadémiai Almanach kiadása 1700 P. A Budapesti Szemle füzeteinek tiszteletdíjaira 4000 P. Az Irodalomtörténeti Közlemények két füzetének szerkesztői- és írói tiszteletdíjaira és nyomdai kiállítására 2500 P. A Matematikai és Természettudományi Értesítőre 10 000 P. A népzenei kiadvány előmunkálataira 760 P. A főtitkár tiszteletdíja félévre 6000 P. Újévkor szokásos ajándékokra 2000 P. Dologi és személyzeti kiadások félévre 86 196 P. Összes tudományos kiadások (félévre?) 88.671 P. Sok adatot vehettünk volna fel a jelentésből, hogy színesebbé tegyük a sort. De a kiadások hullámvölgyei, megdöbbentő egyenetlenségei így is szembeötlők. A Budapesti Szemle és Irodalomtörténeti Közlemények meddő füzeteire és az Almanachra jut 8200 P. (1000 P nyomdai hozzájárulás) s ugyanakkor a népzenei kiadványok „előmunkálataira" (vajjon miért még mindig csak előmunkálatok?) elég 760 P. Ezzel szemben a főtitkár egyéb javadalmai mellett, rendszeresen felveszi a havi ezer pengőt. S végül a tudományos kiadások alig tesznek ki 2500 P-vel többet, mint a dologiak és személyzetiek. Kiáltó aránytalanság a szellemes adminisztráció és a [illegible] kiadások között! Vegyük még hozzá, hogy a „tudományos kiadásokból" 4700 P emlékbeszédekre, bírálatokra, előadói tiszteletdíjakra ment, melyeket szintén nem nevezhetnénk mulhatatlanul szükségeseknek. Részben, mert az előadó urak anyagi helyzete olyan, általában, hogy nem szorulnak rá másrészt, az emlékbeszédeknek csak kisebbik hányada érdemel nyomdafestéket. A tudomány nemzeti ügy, s a nagy közösség számára érdekesen, hogy az Akadémia tagjai [illegible]. Az Akadémia ma már vagy ma még a tagjaié és nem a nemzeté. Jutalomdíjait nem a nemzet jobbjainak érdemei szerint osztja ki (például a Vojnits díjat tavaly Bókaynak, az idén Márainak) kiadványai gyakran nem képviselik a magyar tudomány időtálló értékeit s például ugyanakkor mikor magyar, mikor európai viszonylatban égetően szükséges népzenei kiadványunkra annyi jut, mint a telefonköltségekre.

Szerkesztői üzenet:

Baday László cikksorozatát anyagtorlódás miatt a következő számainkban folytatjuk.

EURÓPAI OROSZORSZÁG TÉRKÉPE
valamint Magyarország hegy- és vízrajzi-, politikai-, megyei-, azonkívül a világ térképei kaphatók a
TURUL-nyomda papirkereskedésében Celldömölk.

Zöldkeresztes Egészségvédelem

A celldömölki Anya és Csecsemővédő Intézet (Stefánia) 1942 január 1-től állami intézménnyé alakult és mint Zöldkeresztes Egészségvédelem folytatja működését.

Ingyenes orvosi tanácsadások május hó 1-től kedden és pénteken délután 3 órától 4 óráig tartanak.

Ezen tanácsadások csak gyermekek részére állottak rendelkezésre, január 1-től azonban általános egészségvédelemmé vált, tehát terhesek, gyermekek és felnőttek is részesülhetnek orvosi tanácsadásban.

Az Egészségházban 1942 január 15-től 1942 április 18 ig a szegénysorsú iskolás gyermekek étkeztetése folyt, napi 70-es létszámmal.

Az étkeztetéshez szükséges összeget 2160 P-t a vármegye bocsátotta a község rendelkezésére.

A gyermekek naponta bőséges és tápértékben dús ebédet kaptak, melyet súlyméréseik is igazolt, legkevesebb súlygyarapodás 2 kg, a legtöbb 7 kg-t ért el.

Az étkeztetéshez Dezső Lajosné, Kenessey István mészáros és Szabó János gőzmalomtulajdonos nemesszívű adományaikkal is hozzájárultak, melyért itt mondunk hálás köszönetet.

Az intézet az állam hozzájárulásával 15 sokgyermekes családnak 10—10 négyszögöl terület beültetésére szükséges zöldségmagot adományozott zöldkeresztes kis kertek létesítésére, hogy a gyermekek egészséges jó táplálékhoz jussanak.

CELLDÖMÖLKI HÍRADÓ

— **Alezredesi kinevezés.** A m. kir. honvédelmi miniszter vitéz csáfordi és pottyondi Pottyondy Lajos m. kir. huszárőrnagyot alezredessé nevezte ki.

— **Hadnagyi kinevezés.** A m. kir. honvédelmi miniszter Horváth Sándor rábakecskédi róm. kat. elemi iskolai tanítót, tartalékos zászlóst hadnaggyá nevezte ki.

— **Adóhivatali főnöki kinevezés.** A m. kir. pénzügyminiszter Szalay Ferenc állampénztári főtisztet a celldömölki adóhivatal helyettes vezetőjét, — aki Körtvélyesi István állampénztári igazgató nyugalomba vonulása óta vezette a hivatalt — a celldömölki adóhivatal főnökévé nevezte ki. A kinevezés úgy a hivatal személyzete, mint társadalmi körökben osztatlan örömet keltett, mert ezen kinevezés egy szorgalmas és lelkiismeretes főtisztviselő hosszú munkásságának méltó elismerése.

— **Orvosi kir.** Dr. Mátéfy Jenő vármegyei tisztifőorvos folyó évi május hó 1-től a celldömölki egészségvédelmi körben az orvosi tanácsadások ellátásával dr. Mesterházy Kálmán orvost bízta meg.

— **Pénzügyi áthelyezés.** A Szombathelyi Pénzügyigazgatóság Padós József m. kir. pénzügyőrségi I-ső oszt. fővigyázót Szentgotthárdról Celldömölkre helyezte át.

— **Nyugalombavonuló vasutas.** Fodor Lajos celldömölki máv. főkalauz, miután teljes szolgálati idejét kitöltötte, május 1-én nyugalomba vonult.

— **A celldömölki vasutasok Kormányzói kitüntetése.** A Kormányzó Úr Őfőméltósága a délvidéki hadjárat során a celldömölki légvédelmi szolgálatot lelkiismeretesen és pontosan ellátó vasutasokat, buzgó szolgálatuk legfelsőbb elismerése mellett a délvidéki emlékéremmel tüntette ki. A kitüntetett vasutasok a következők: Sarang István napibéres vonatfékező, Tóth Sándor, Kéri Antal, Rába Ferenc, Domján István, Varga János és Szántó Zoltán órabéres vonatfékezők. A kitüntetéseket folyó hó 25-én a főnöki irodában szép beszéd keretében adta át a kitüntetett vasutasoknak Halász Gyula máv. felügyelő, állomásfőnök.

— **Vasúti áthelyezések.** A Máv. Igazgatósága Pinkovics Antal, Kahajda Péter, Tóvizi József, Mzsatov Dusán, Koplonács József, Tumbasi István máv. lakatosokat a szabadkai máv. főműhelytől a celldömölki fiókműhelyhez helyezte át.

KERESEK jó bi[redacted]
[illegible]
DR. HOLÉCZY ZOLTÁNNÉ, CELLDÖMÖLK.

— **Kirendelés.** Vas vármegye alispánja Birkás Jenő celldömölki vármegyei irodasegédtisztet a muraszombati főszolgabírói hivatalhoz rendelte ki 4 heti időtartamra.

— **Májusi litániák.** Április 30-án, csütörtökön este 7 órakor kezdődtek a májusi litániákat bevezető ájtatosság. A szentbeszédet dr. Nemes Vazul plébános mondta. A litánia alatt pedig az egyházi vegyeskar énekelt.

— **Flóriánnapi körmenet.** A Celldömölk nagyközség tűzoltósága Flórián-körmenetét május 10-én, vasárnap délelőtt a nagymise után tartják meg.

— **Gyászmise a proletárdiktatúra áldozataiért.** Szombaton, május 2-án gyászmisét mutatnak be az apátsági templomban a proletárdiktatúra áldozatainak lelkiüdvéért.

— **Az Oltáregyesület közgyűlése.** Az Oltáregyesület értesíti tagjait, hogy évi rendes közgyűlését május 10-én, vasárnap délután 4 órakor tartja a Katolikus Házban. Erre a tagokat ezúton is meghívja a vezetőség.

— **Obiátus gyűlés.** Az Obiátus Szövetség május havi gyűlését 10-én, vasárnap délután 2 órakor tartja a templom [illegible]. A tagokat ezúton is meghívja a vezetőség.

— **Elhalasztották az esperesi kerületi leánynapot.** Mint értesültünk az Alsóságon rendezendő és május 10 ére kitűzött esperesi kerületi leánynapot május végére halasztották el.

ELADÓ [illegible]

— **Legényegyleti közgyűlés.** A celldömölki Katolikus Legényegylet I. évi rendes közgyűlését 1942 május 3-án vasárnap délután ½5 órakor tartja a Katolikus Házban. Erre az egyesület rendes és pártoló tagjait ezúton is meghívja az elnökség.

— **Legényest.** Az elmúlt kedden legényestén Bagics Jenő legényegyleti tag a szerződés készítéséről tartott vitabevezető előadást. Ugyancsak ezen az esten mutatkozott be a legényegylet zenekara is, amelynek Boross János és Leffler Gábor az alapító tagjai. A legényegylet tagjai [illegible] hallgatták és tapssal jutalmazták az elhangzott számokat.

— **A bérmálkozók figyelmébe.** A plébániahivatal értesíti a bérmálandó gyermekek szüleit, hogy a polgárista és elemista gyermekek bérmálására való jelentkezését a tanítók és hitoktatók az iskolákban veszik fel. Tehát elemista és polgárista gyermekeknek nem kell a plébánián jelentkezni.

— **Műsoros tagavató ünnepély a Legényegyletben.** A Katolikus Legényegylet május 3-án, vasárnap délután 6 órakor műsoros kultúrdélután keretében ünnepélyes tagfelvételt rendez, a Katolikus Házban. Az ünnepély műsorán dr. Nemes Vazul plébános és Horváth Lajos tanító tartanak előadást, míg az egyesület tagjai ének- és zeneszámokkal, továbbá szavalatokkal működnek közre. A Katolikus Legényegylet barátait és az érdeklődőket szeretettel meghívja a rendezőség.

— **Egyházi ének- és zenehangverseny.** Mint már előző számunkban jeleztük, folyó hó 3-án a kőszegi evangélikus ének és zenekar hangversenyt tart a celldömölki ev. templomban este 7 órai kezdettel. A leghíresebb egyházi ének- és zeneírók kerülnek bemutatásra orgonán és karelőadásban. Belépődíj nincsen. Az offertórium a kőszegi orgonaépítés célját szolgálja.

— **Búcsúztatás.** Az evangélikus Ifjúsági Egyesület folyó hó 5-én búcsúzik ünnepélyes keretek között Hubert István[illegible], az egyesületnek három évig volt buzgó és munkás vezetőjétől. Ekkor adja át neki azt az emléktárgyat, amit eredményes munkájának megjutalmazása és a tagok háláját jelképezve vettek az egyesület tagjai. Kérjük ezúton is az ifjúsági egyesület tagjait, hogy ezen a gyűlésen minél többen vegyenek részt.

— **Ifjúsági közgyűlés.** A helybeli evangélikus ifjúsági egyesület mult hó 28-án tartotta közgyűlését, melyen betöltötték a bevonulások miatt megüresedett tisztségeket. A Mesteri[illegible] áthelyezett Hubert István eddigi egyvezető helyett az ... Tompa Zoltán s.lelkészt bízta meg az egyesület lelkészi vezetésével.

ELADÓ egy szoba, előszoba, konyha és éléskamrából álló ház kertiel és [illegible]. Érdeklődni lehet a kiadóban.

— **Meghívó** a Szombathely egyházmegyei r. k. tanítóegyesület Kemenesaljai tanítói köre 1942 május 5-én (kedden) Celldömölkön a r. k. elemi leányiskolában (zárda) tartandó rendes tavaszi közgyűlésére. Tárgysorozat: 1. Veni Sancte-s szentmise kezdete fél 9 órakor. 2. Megnyitó. 3. Tisztelendő nővér gyakorlati tanítása. 4. Elnöki jelentés. 5. Gyarmati József kemenesszentpéteri tanító szabadelőadása. 6. Pénztárvizsgálat, tagsági díjak befizetése. Központi tagsági díj a 36.429 sz. csekken befizetendő, (szelvény a pénztárnál bemutatandó. 7. Indítványok. 8. Gyűlés bezárása. Gyűlés után közös ebéd étlap szerint. Rácz Béla körelnök.

— **HONSz közgyűlés.** Felkérem a bajtársakat és nadrágszíj tagokat, hogy folyó hó 3-án, vasárnap délután 3 órakor a községháza tanácstermében tartandó rendes és tisztújító közgyűlésen minél nagyobb számban megjelenni szíveskedjenek. Az Elnökség.

— **Halálozás.** Csencz Erzsébet április hó 24-én rövid szenvedés után 60 éves korában elhúnyt. Temetése folyó hó 26-án ment végbe nagy részvét mellett az ostffyasszonyfai temetőben. Az elhúnytat [illegible] gyászolják.

NEMZETI MOZGÓ

Az Angyalvár börtöne május hó 2-án, szombaton délután ½7, este 9 órakor és 3-án, vasárnap délután [illegible] órakor kerül bemutatásra. Izgalmas történelmi film. Rendes helyárakkal!

Mária két éjszakája május 6-án, szerdán délután ½7, este ½9 órakor és 7-én, csütörtökön délután ½7 és este ½9 órakor kerül műsorra. Csak 16 éven felülieknek. Filléres helyárak!

— **Üzletátadás.** Tisztelettel közlöm a n. é. közönséggel, hogy a 31 év óta folytatott sütőüzemet Farcsy János helybeli sütőmesternek átadtam. Ezúton is hálásan köszönöm a n. é. közönség eddigi szíves támogatását. Hazafias tisztelettel: *Hokhold István.*

— **Követendő példa.** Nagy Béla celldömölki fűszerkereskedő saját vevői köréből 13.000 drb cigarettát, Végh József celldömölki borbélymester 3400 drb cigarettát gyűjtött a keleti harctéren küzdő honvédeink részére. A gyűjtött készletet illetékes helyre juttatták.

— **Új iparigazolványok a celldömölki járásban.** Új iparigazolványt, illetve iparengedélyt kaptak a következők: Orosz Mihály Jánosháza női szabó ipartra, Czizmazia Pál Nagysimonyi [illegible] kereskedésre, Horváth László Celldömölk vas, gép és műszaki cikkekre, Császár István Jánosháza rőfös és rövidáru, Csabai Ignác Kissomlyó, Dávid Ernő Kenyeri, Gaál Lajos Jánosháza vas, zománc és háztartási cikkekre, Herczeg János Celldömölk rőfös, rövidáru, üveg porcellán kereskedésre, Lasch Dezső Jánosháza cement, mész, szén kiskereskedésre, Ipsics Lajosné Celldömölk kötött, szövött áru, illatszer, Almási János Celldömölk ecet, só, gyufa, fűszer, cukor nagykereskedésre, Vadócz Jenő Celldömölk vas, gépalkatrészek, műszaki cikkekre, Kovács Ferencné Pápoc vas, zománc, horganyzott edény, üvegáru, Ujtz István Celldömölk kerékpár, kerékpáralkatrészek kiskereskedésre, Németh János Celldömölk gabona, burgonya, szemestermények, zöldség, Nagy Imre Celldömölk gabona, burgonya, tengeri zöldség, Pabecz Mihály Egyházashetye vegyeskereskedésre, Rainer Antal Jánosháza tojás, baromfi, vitéz Böröndy József Kemenesmagasi gabona, szemestermény, olajosmagvak, Fehér Sándor Ostffyasszonyfa bércséplő ipartra, dr. Kristóf József Celldömölk magtisztító telepre.

ELADÓ 5 szobás, 10 [illegible] Cím: [illegible]

— **Téli fagykárok meghosszabbított bejelentési határideje április 30.** A m. kir. Pénzügyminiszter úr 105.200/1942. IX. a. P. M. sz. alatti rendeletével utasította a pénzügyigazgatóságokat, hogy az 1941/42 telén fagy által okozott károk címén április hó végéig benyujtott adóelengedés iránti kérelmeket — kivételesen — rendes időben beadottnak tekintsék és vegyék szabályszerű érdemi tárgyalás alá. — Egyébként a téli fagykárok bejelentésének rendes határideje március 15-én lejárt. A Felsődunántuli Mezőgazdasági Kamara a nagyon hosszú tél és a nagyon elkésett [illegible] való tekintettel az Országos Kamara útján kérte a téli fagykárok bejelentési határidejének a meghosszabbítását április hó 30-ig.

ELADÓ 13-[illegible] motoros [illegible] új [illegible]. Cím: BAGITS gépműhely, Celldömölk

— **A GySEV nyári menetrendje.** A Győr-Sopron-Ebenfurti Vasut vonalain folyó évi május hó 4-én az alábbi menetrend lép életbe: Celldömölkről indul: vegyes 4·00, motor 8·45, motor 13·30* és 18·10 órakor. Sopronba érkezik: vegyes 7·33, motor 11·05, motor 16·37* és motor 20·47 órakor. Sopronból indul: motor 4·50, motor 12.40 és vegyes 15·30 órakor. Celldömölkre érkezik: motor 6·52, motor 14·55 és vegyes 18·38 órakor. * Csak a celldömölki heti-, hónapos- és országos vásárok napjain közlekedik.

ANGORANYULAK ÉS KETRECEK ELADÓK
CIM: ADAMEK, VINÁR (ÁLLOMÁS)

SÁRVÁRI HIRADÓ

— **A vármegye vezetőegyéniségei a vasárnapi sárvári egyházi hangversenyen.** A Schola Cantorum Sabariensis sárvári hangversenye, a művészi eseményen túl, hatalmas társadalmi megmozdulást is eredményez. Szombathely világhírű kórusának meghallgatására érthetőleg felvonul majd nemcsak Sárvár és környékének népe, szinte vallási különbség nélkül, de magától értetődőleg Celldömölkről, sőt még távolabbi vidékekről is jönnek vendégek. Természetesen igen sokan kísérik el az énekeseket a vármegyei székhelyről, akik a fél hatos vonattal érkeznek Sárvárra és innét valószínűleg különvonat szállítja majd őket vissza Szombathelyre. Sárvár nagy kultureseményét a vármegye számos vezetőegyénisége is megtiszteli megjelenésével. Ott lesz gróf Mikes János érsek, Grősz József megyéspüspök, vitéz Szücs István dr. főispán, Korponay Ede országgyűlési képviselő, Mészáros Hugó dr. szombathelyi polgármester, Vértess Vilmos üzletigazgató és még igen sokan sokan mások. A hangverseny egyébként este fél 7 órakor kezdődik a nagytemplomban. Jegyek 1, 2 és 3 pengős árban kaphatók a plébánia hivatalban.

— **Sárvári vöröskereszt** tagjai 170 pár különleges kesztyűt kötöttek s juttattak el rendelkezési helyére. A csendben, zajtalanul végzett munka szép fényt vet a sárvári asszonyok és lányok hazafias lelkületére.

— **Gércén** hétfőn Bagó Pál szérűjén tűz támadt, ami elhamvasztotta a szalmakazlakat. A tüzet hamarosan eloltották, így a többi megmenekült.

— **Javulnak Sárvár [illegible].** Az Erzsébet utca kiskockakővel való burkolási munkálatai megyérében már befejeződtek és ezzel Sárvár egyik fő közlekedési vonala jutott városhoz méltó [illegible]. Ugyancsak általános megelégedésre további folyamatban a tavaly ősszel megkezdett és félbemaradt Rákóczi utcai hidak átépítését. Amennyiben a terveket végre tudják hajtani, úgy kétségtelenül a Rákóczi utca lesz a Sárvár egyik legszebb utcája, amely a Park-tól kiindul egészen a Rába hidig. Amilyen örvendetes a fontosabb útvonalak megjavítása, éppen olyan [illegible] utcák szinte középkorban élő állapota. Elsősorban vonatkozik ez a Kertvárosra, de nem sokkal különb a helyzet a villanytelepi [illegible].

— **Járási szociális értekezlet.** A Nép- és Családvédelmi Alap a sárvári járási szociális munkaközösségeinek bekapcsolásával csütörtökön délelőtt járási szociális értekezletet tartott a városháza tanácstermében. Az értekezleten a tanítói kar tagjai és az egyesületek kiküldöttei között megjelent Galba Vince járási főszolgabíró, Szűcs Zoltán dr. vármegyei közjóléti előadó, Kowalcze Anitta vármegyei szociális gondozó, Kántor E. Ödön dr. tiszti főorvos, Magyarász Flórián városbíró, Bódy László vezetőjegyző, vitéz Czermely István állami iskolai igazgató [illegible], Eőry Vilmos kormánytanácsos. — Galba Vince járási főszolgabíró megnyitó beszédében Bonczos Miklós államtitkár szavait idézve hangsúlyozta, hogy nincs fölemelőbb dolog az elesettek segélyezésénél. A szociális munkaközösség magasztos célja éppen a szegény, érdemes, sokgyermekes családok életszínvonalának emelése. A Családvédelmi Alap áldásos tevékenysége már eddig is számottevő eredményeket mutat fel és amennyiben megértésre talál a kormány nagyjelentőségű elgondolása, úgy fundamentumát képezi majd a megvalósuló szociális Magyarországnak. — Szűcs Zoltán dr. vármegyei közjóléti előadó a Nép és Családvédelem célkitűzéseit, valamint a Vármegye Közjóléti Szövetkezet működését ismertette. Hangsúlyozta, hogy míg két évtizeden át a kormányok segélyezései szűk keretben, legtöbbször egy-egy síkon mozogtak — mint az ínségmunkák — addig most átfogó ereje, minden részletéig pontosan kidolgozott, tervszerű erőfeszítés folyik a krisztusi alapon álló Nagymagyarországért. — Kowalcze Anitta vármegyei szociális gondozónő a munkaközösségek hivatásáról és szerepéről, valamint a munkaközösségi feladatokról tartott általános helyesléssel kísért ismertetést. — Kántor E. Ödön dr. járási tiszti főorvos a családvédelem keretébe vágó egészségügyi kérdésekről értekezett, általános nagy figyelem közepette.

Beküldte-e már az előfizetési díjat?

SPORT

Perutz—CVSE 4:3 (1:0).
Pápa. **Vezette: Miskei.**

Az elmaradt Máv. Előre bajnoki mérkőzés helyett az elmult vasárnap a CVSE Pápán az NB. III. csoportban levő Perutz csapatával játszott barátságos mérkőzést. Fiatalokkal megerősödött csatársor kitett magáért és három szép gólt rúgott a jó védelemmel rendelkező Perutz csapatának.

Ezzel a csapatösszeállítással a CVSE csapatát nem kell félteni attól, hogy kiesik az első osztályból. A pápai közönség a CVSE-t buzdította, mert szépen játszott és megérdemelte volna a győzelmet is.

●

Vasárnapra kitűzött Fűzfő elleni bajnoki mérkőzés megtartása még bizonytalan, mert az egyesületektől megvont utazási kedvezmény visszaadása ügyében még döntés nem történt.

CELLDÖMÖLKI HIRLAP
Kiadja:
A Turul Szövetség Kemenesaljai B. B. T.
Felelős kiadó:
Takáts Károly
Lapzárta: csütörtök délben 12 órakor.
Turul-nyomda nyomása, Celldömölk.